

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

з історії зарубіжної літератури на тему: "Жіночий голос в американській літературі
XXст. на прикладі роману Сильвії Плат "Під Скляним Ковпаком" "

Студента (ки) 3 курсу групи СОа21-21
напряму підготовки Іноземні мови та література,
методика навчання іноземних мов і зарубіжної
літератури (англійська і друга західноєвропейська
мова)

спеціальності 014 Середня освіта

Арзуманян А. А.

Керівник Помилуйко-Недашківська Галина
Олександрівна

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС

Члени комісії _____

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

м. Київ – 2024рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ I: “ЖІНОЧЕ ОБЛИЧЧЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХХ СТ”.....	3
1.1 Поняття "жіночий голос" у літературознавстві.....	3
1.2 Жіноче письменство в американській літературі ХХст.....	5
1.3 Життя та творчість Сильвії Плат.....	8
РОЗДІЛ II: ЖІНОЧИЙ ГОЛОС В РОМАНІ С. ПЛАТ “ПІД СКЛЯНИМ КОВПАКОМ”.....	11
2.1 Рецепція та вплив творчості Сильвії Плат.....	11
2.1.2 Реакція сучасників та критиків.....	13
2.2. Головні теми та мотиви творчості С. Плат.....	14
2.2.2 Аналіз «жіночого голосу» в романі С. Плат “Під скляним ковпаком”.....	17
ВИСНОВКИ.....	18
РЕЗЮМЕ.....	19
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА.....	21

ВСТУП

Автобіографічний роман “Під скляним ковпаком” Сильві Плат є фундаментальним твором для жіночої літератури ХХ ст.

Не дивлячись на те, що книга вийшла понад 50 років тому, вона досі є культовою класикою. Теми жіночого самовираження та незалежності, підняті в творі, є гарним відображенням тогочасної культури та дозволяють нам поглянути на суспільство минулого. В той же час, значна кількість проблем та обговорень висвітлених в романі досі є актуальними та реалістичними зображеннями досвіду сучасних жінок. Молоді жінки і сьогодні вбачають в головній героїні відображення себе та власних проблем й тривог. “Під скляним ковпаком” й досі знаходить своє місце на полицях юних дівчат, що борються за свою незалежність від норм представлених їм суспільством, саме тому питання жіночого голосу в романі досі є актуальним як ніколи

Об’єктом дослідження є жіночий голос в літературі ХХ ст; складнощі з якими стикались тогочасні жінки, та те як вони відобразились у тогочасній літературі.

Предметом же є конкретний твір того періоду: “Під скляним ковпаком” Сильві Плат; те як твір вписується у цю частину літератури і у той же час впливає на неї. Його рецепція протягом історії, та сприйняття сучасниками.

Мета дослідження полягає в тому, щоб проаналізувати “Під скляним ковпаком” у контексті тогочасної феміністичної літератури, та боротьби за автономність жінки. Побачити те, яким чином авторка відобразила жіночий досвід у своїй роботі, і як це вплинуло на культуру навколо тексту.

Завданнями роботи є дослідження жіночої літератури, як історичного феномену в цілому, так і її прояв у конкретному просторі: американській літературі ХХ ст. Зрозумівши історичний контекст в якому знаходиться авторка, ми можемо перейти до аналізу самого твору. Ми розглядаємо сприйняття роману суспільством і критиками, його місце у світовій культурі, та досліджуємо прояви жіночого голосу в ньому та те як це перетинається з іншими роботами Плат.

Теоретико-методологічна основа дослідження будується на гендерному аналізі та феміністичній критиці, зокрема використовуються роботи Г. Улюри, С. Селлерс, В. Дем'яненко які досліджували особливості жіночої прози і її вплив на літературну традицію.

Структура включає в себе вступ, два розділи, які включають в себе сім підрозділів висновки та список використаної літератури. Перший розділ розглядає теоретичні аспекти жіночого голосу в літературі фокусуючись на америці ХХ ст. Другий – летальний аналіз “Під скляним ковпаком” крізь призму жіночого голосу.

РОЗДІЛ I: “ЖІНОЧЕ ОБЛИЧЧЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ XX СТ”

1.1 Поняття "жіночий голос" у літературознавстві

Як зазначили у своїй книзі “A History of Feminist Literary Criticism” Кембриджські літературознавиці Джил Плейн та Сюзан Селлерс: “Межі між літературою та політикою, активізмом та академічністю, є флюїдними та, як наслідок, їх складно визначити”[9]. Українська дослідниця Христина Стельмах також вважає, що жіноче письмо з’являється там, де письменниці відчують маргінальність свого існування[3].

Саме через це, обговорення місця жінки в літературі не може бути здійсненим без уточнень історичного контексту та соціальних тенденцій періоду коли це місце визначалося.

Голос в літературознавстві можна визначити як «сукупність знаків, що характеризують наратора і загалом наративний акт, керують відношенням між наратуванням і наративним текстом, як і між оповіданням і наратованими подіями. Голос має значно ширший вимір, ніж особа, і хоча часто об’єднується чи отожднюється із точкою зору, їх слід розрізняти: точка зору забезпечує інформацію про те, хто «бачить», хто сприймає, чия точка зору керує наративом, в той час як голос забезпечує інформацію про те, хто «говорить», хто є наратором і з чого складається наративна інстанція»[7]. Мати голос у тій чи іншій сфері, а отже і репрезентувати себе в ній, це привілей який історично є відсутнім у багатьох соціальних меншин.

Монументальним періодом для жіночого голосу в літературі є XIX століття. Саме тоді світовий теоретико-термінологічний фактаж зафіксував появу інноваційного терміну – «емансипація», тобто звільнення жінки від соціальної залежності, підлеглості, гніту, традиційних стереотипів жіночої поведінки і надання їй рівності у суспільному та сімейному житті ринку праці тощо [1]. Цей період охрестили “першою хвилею фемінізму”. Цей етап феміністичного руху вирізняється появою суфражисток, які фокусувалися на правозахисній діяльності. Насамперед цей рух боровся проти дискримінації жінок в правовому та економічному та політичному середовищі. Феміністки того часу вимагали отримання жінками виборчого права та ряду інших свобод, таких як право на працю, освіту, майнові права і тд.

Політична та соціальна ситуація в світі має прямий вплив на творчість того часу, таким чином підняття питання жіночої емансипації спричинило ріст зацікавленості до жіночої літератури, так і штовхнуло жінок до активного підняття питань емансипації у своїх роботах.

Середина XX ст принесла з собою “другу хвилю фемінізму”, яка вирізнялась більшою настирливістю та агресивністю. Феміністки цього періоду змінили фокус з лише отримання прав на ширший ряд жіночих проблем: політика, сім’я, робота, сексуальність, репродуктивні права [5]. Під час цього етапу, у праці Марти Лір “Друга феміністична хвиля: чого хочуть ці жінки?” і з’явився звичний нам зараз поділ фемінізму на хвилі.

Мало того, саме в цей період в літературознавстві нарешті було визначено поняття “жіночий голос”. Термін “жіноче письмо” з’явився в 1970х й був введений французькими письменниками Елен Сіксу та Ксав’єр Готьє. Українська ж літературознавиця Г. Улюра визначає жіночу літературу як “художні твори, створені жінками. Отже, жіноча література вміщує різні за стилем, жанром, видом, ступенем і мірою таланта та впливу на літературний процес тексти, котрі поєднані одним єдиним чинником – статтю автора” [3].

1.2 Жіноче письменство в американській літературі ХХст

З розвитком соціального становища жінки, виникало все більше і більше письменниць які висвітлювали питання жіноцтва у свої творах.

Ключовими творами початку цього періоду можна вважати роман Кейт Шопен “The Awakening ” (1899) та оповідання “The Yellow Wallpaper” Шарлотти Гілмен. Обидві роботи зображають тогочасне проблемне становище жінок у суспільстві, використовуючи героїнь, що стомившись від норм встановлених патріархальною системою, прагнуть звільнитись й жити як індивіди, чії права та свободи поважають. На Жаль їхнє прагнення до самореалізації залишається повністю проігноровані суспільством, що веде персонажів до трагічного кінця. Психоз у героїні Гілмен, та смерть у Шопен. Є очевидним те, що це не поодинокі випадки, а відображення реального положення жінок як соціальної групи.

Рух за громадянські права теж мав значний вплив на цю частину літератури. Меншинам потрібно об’єднуватись та підтримувати один одного в боротьбі проти опресора, тому письменниці продовжували ставити під питання норми як суспільні так і літературні під час Гарлемського ренесансу – періоду розквіту Афро-Американської культури в США в 1920-30х роках.

Африко-Американські письменниці як Зора Ніл Герстон, Нелла Ларсен, Гвендолін Брукс та інші висвітлювали не просто проблеми жінок, в першу чергу вони звертали суспільну увагу на складнощі з якими стикаються темношкірі жінки в Штатах. Будучи піонерками у цій гільці мистецтва, вони надавали голос маргіналізованим групам, та активно привертати увагу до проблем расизму та расової дискримінації, прокладаючи шлях для письменниць майбутнього.

Хоч ідеал американської сім’ї пропагандувався протягом всього початку ХХ ст через велику депресію та друго світову війну, повоєнний період вважався піком ідеалізації “Американської мрії”. Паралельно цьому жінки, що йшли всупереч патріархальним нормам, в своїх творах знищували концепт небажаючи

коритись патріархальній ідеї ідеальної дружини, що завжди красивою чекає чоловіка на кухні. З видатних авторок того періоду можна зазначити Фланнері О'Коннор та її твори "Good Country People" (1955), "A Good Man Is Hard to Find" (1953) чи "The Life You Save May Be Your Own" (1953).

"Друга хвиля фемінізму", що почалась в 1960 х принесла нове покоління письменниць, які в своїх творах відкрито та сміливо протистояли вкореному в суспільстві баченні жінки та її творчості як на сторінках своїх творів, так і поза ними. Серед авторок цього часу можна виділити Сильвію Плат з збіркою поезії "Ariel" (1965) та автобіографічним романом "The Bell Jar", Адрієнн Річ та її збірки "Diving into the Wreck" (1973) і "The Dream of a Common Language" (1978), Тоні Моррісон з романами "Beloved" (1987) та "The Bluest Eye" (1970). У своїх текстах вони піднімали питання жіночності, автономності та самореалізації. В своїх революційних роботах вони спонукають читача ставити під сумнів встановлені патріархатом ідеї щодо місця жінки в суспільстві, її життєвих цілей та амбіцій.

В восьмидесятих, американська література розширилась й почала включати в себе значно різноманітніші жанри та теми, рефлексуючи про глибші соціальні теми та зміни. Десятиліття відмітилось підвищеним інтерсом до антиутопій і доказом цьому слугує "The Handmaid's Tale" (1985) Маргарет Атвуд. Роман, події якого відбуваються в тоталітарному світі де права жінок неймовірно обмежені, став відомим коментарем про гендер, релігійний фундаменталізм. Книга спекулює про критичні прояви контролю від патріархату та феміністичного бунту.

Паралельно до Атвуд, робота Джоан Дідіон написана в той ж період, приводить детальний аналіз тогочасного американського життя. Її сповідальне есе "The White Album" (1979) зображає розгубленість та невпевненість, що панувала в суспільстві 70х та 80х.

Століття підходило до кінця, а подібні наративи лише розширювали тематичні та стилістичні межі американської літератури але також створювали платформу для майбутніх поколінь письменниць. Вони просували діалог про

гендер, расу та ідентичність, забезпечуючи постійну еволюцію та розвиток американської літератури.

1.3 Життя та творчість Сильвії Плат

Однією з найважливіших жінок в літературі ХХст є Сильвія Плат. Усе життя поетеси було пронизане горем та меланхолією, що знайшло відображення у її творах. Роботи Плат нині є культовими, а сама авторка є чи не обличчям жіночого божевілля в літературі, та жінки як жертви патріархального суспільства.

Письменниця народилась в США в жовтні 1927 року і зростаючи в родині вчених змалечку проявляла інтерес до письменництва. Вона брала участь в дитячих письменницьких ініціативах та написала понад 50 оповідань які намагалась публікувати в юнацьких журналах. У 18 років Плат отримала стипендію на навчання в елітному жіночому університеті– Сміт Коледжі. Там не дивлячись на певні складнощі в навчанні та завелике навантаження, Сильвія продовжувала писати та публікуватися в періодичних виданнях.

Літом після третього курсу, у 1953, відбулась подія, що є критично важливою у творчості письменниці. Оповідання Плат виграло премію у письменницькому конкурсі, що журнал “*Mademoiselle*”. Переможним призом також була унікальна можливість для юної поетеси – місячне стажування в журналі в Нью-Йорку та проживання в престижному жіночому готелі з іншими переможцями конкурсу. Проте перебування в Нью Йорку зовсім збило авторку з ніг. Там її психічне здоров'я почало значно погіршуватись та почала зароджуватись депресія. Ситуація ставала все більш невтішною після повернення Плат додому, адже отримала відмову на вступ до Гарварду і не могла продовжувати навчання в Сіті Коледжі через нестачу грошей. Саме цей болісний період у житті поетеси був детально розписаний у її єдиному романі “Під скляним ковпаком”. Плат втратила здатність спати, читати чи писати, хоча її мати стверджує, що дівчина безперервно

читала Фрейда. Її руки опустились і вона була не здатна творити, через своє “невгамовне прагнення до досконалості”[13]. 24 серпня 1953 Сильвія залишила вдома записку “Пішла на прогулянку, повернусь завтра” та заховавшись у коморі вчинила спробу самогубства випивши баночку снодійного. Вже 26 серпня, після двох днів інтенсивного пошуку за ініціативою матері письменниці, Плат було знайдено живою та відправлено до клініки. Там авторка пройшла курс електросудомної терапії, та “встала на ноги”.

Вже в 1954 році письменниця повернулася до Сміт Коледжу та нарешті вступила на курс до омріяного Гарварду. Цей момент вважається народженням Сильвії Плат як поетеси.

Отримавши грант на навчання в Кембриджі Плат відправилась до Англії де відбулась наступна ключова подія її життя – Знайомство з письменником Тедом Г'юзом з яким вона згодом і одружилась. У літературному шлюбі пріоритет надавався творчості Г'юза і Сильвія вклала енергію в першу чергу в розвиток творчості чоловіка й робила все щоб той став “першим автором Америки”. Авторка написала про чоловіка вірш “Pursuit” в якому порівнює Г'юза з пантерою, називає жадібним та стверджує, що він стане причиною її смерті **“There is a panther stalks me down: One day I'll have my death of him; His greed has set the woods aflame”**. Вірш можна вважати віщим, так як пара розійшлася після зради чоловіка і згодом Теда звинуватили в самогубстві письменниці.

Після розлучення з чоловіком у Плат відбулося творче піднесення і за місяць вона написала близько 26 віршів багато з яких увійшли до її посмертної і найпопулярнішої збірки “Ariel”(1965). Серед них “Stings”, “Wintering”, “The Jailer”, “Lesbos”, “Ariel” і її найвідоміший вірш “Lady Lazarus” який також є найпоширенішим прикладом теми смерті в її поезії. Також під псевдонімом Вікторія Лукас вийшов автобіографічний Роман “Під скляним ковпаком” який згодом став культовим. Публіка сприйняла книгу позитивно, проте Плат була розчарована реакціями критиків і тим, що видавництво в якому вона публікувалась відмовило друкувати книгу в Штатах. На їхню думку вона була надто особистою.

Щоб поєднувати порив натхнення та турботу за родиною, поетеса щодня вставала близько четвертої ранку та писала поки не прокинуться її двоє дітей.

Не Дивлячись на те, що здавалося б її літературна творчість процвітала, а в листах до матері Плат навіть писала “Жити окремо від Теда просто чудово, я більше не перебуваю в його тіні.”, реальність була далекою від ідеалу. 11 лютого 1963 року Сильвію Плат у віці 30 було знайдено мертвою на своїй кухні. Піклуючись про дітей та герметизувавши двері в кімнаті, вона випила снодійне, ввімкнула газ та засунула голову в плиту. Невідомо чи Плат писала вірші у останній тиждень свого життя, так як жодних записів того часу не збереглося, проте з впевненістю можна сказати, що жінка перебувала в жаливом пригніченому стані, батареї в домі не гріли а діти хворіли. Друзі Сильвії, які були з нею в останні дні життя, стверджували, що автор постійно скаржиться на головний біль, колишнього чоловіка, мати, вона бурмотіла нісенітниці та згадувала попередню спробу самогубства. Знайомий лікар родини теж зауважив тяжкий стан Сильвії та рекомендував їй госпіталізацію.

Нині могилу Сильвії Плат у Йоркширі відвідують тисячі людей, а прихильники стирають прізвище Г’юза з надгробного каменю, щоб дати шану її незалежності уцвід чоловіка та патріархального суспільства яке сковувало її в рамки.

РОЗДІЛ II: ЖІНОЧИЙ ГОЛОС В РОМАНІ С. ПЛАТ “ПІД СКЛЯНИМ КОВПАКОМ”

2.1 Рецепція та вплив творчості Сильвії Плат

Сьогодні автобіографічний роман “Під скляним ковпаком” вважається одним з найвпливовіших творів феміністичної літератури ХХст який відображає складнощі з якими стикається амбіційна інтелігентна жінка в опересивному патріархальному суспільстві. Проте авторка так і не застала визнання свого твору, так як вчинила самогубство через місяць після публікації.

Враховуючи тематику та сюжет роману, можна стверджувати, що культовості йому додала саме смерть авторки. Вона поетично доповнила ідею твору, і кінець життя Плат був логічним продовженням долі Естер—головної героїні твору. Настільки трагічна але влучна доля не залишала осторонь молодих жінок, що вбачали в історії Естер та Сильвії відображення себе та своєї боротьби з патріархальною системою так і депресією.

Книгу порівнювали з найвідомішими романами про дорослішання, включаючи "Джейн Ейр" та "Віллетт" Шарлотти Бронте, "Темні часи" Томаса Гарді, "У дорозі" Джека Керуака та "Над прірвою в житті" Дж. Д. Селінджера. Як роман про дорослішання, книга мала велике культурне значення для покоління, яке вперше прочитало її у 1970-х роках.

З смерті письменниці пройшло більше 50 років, але її творчість досі захоплює інтерес жінок сучасності, й має колосальний вплив на культуру.

Коли примірник “Під скляним ковпаком” використовується як реквізит у сцені з юною дівчиною, це сигнал того, що персонаж є депресивною аутсайдеркою,

що не вписується у суспільство в якому знаходиться . У темній комедії 80-х “Heathers” героїню Хезер Чандлер знаходять мертвою після ймовірного самогубства, а копія “Під скляним ковпаком” лежить поруч з її тілом. Подібним Мег Гріффін із мультсеріалу “Family Guy” і Ліза Сімпсон із “Сімпсонів” зображені, читаючи книгу. Перша — це донька, про яку постійно забувають, і її зовнішність регулярно зневажають, а друга — місцева феміністка і всезнайка, і ця риса ізолює її від менш грамотних однолітків. У «10 Things I Hate About You», підлітковому ромкомі 90-х років, героїня Джулії Стайлз — шкільна сіра мишка. З точки зору епохи це означає, що вона слухає інді-рок-групи з жінками вокалістками, ігнорує думку оточуючих та читає “Під скляним ковпаком”. У фільмі “Adult World” (2010) Емма Робертс грає роль наївної студентки, яка вірить, що стане наступною Сильвією Плат. Ці героїні є відомими представницями архетипу сильної інтелекгентної проте стурбованої жінки, і їхній образ допомагає сформувати атрибут в вигляді книги Плат.

В кінематографі “Під скляним ковпаком” згадують не лише в формі реквізиту, атже роман має кілька екранізацій. Перша в історії екранізація книги Сильвії Плат це фільм “The Bell Jar”(1979) знятий режисером Ларі Пірсом та з Мерлін Гассет в ролі Естер. 2003 вийшов фільм “Сильвія” знятий Крістін Джеффс та з Гвінет Пелтроу у головній ролі. Цей фільм є скоріше біографією Плат яка надихалась подіями роману й доповнювала їх сценами з реального життя авторки.

В музиці вплив Сильвії Плат пов’язаний в першу чергу з нею як історичним персонажем, ніж з її творчістю чи конкретними творами. Для прикладу, співачка Лана Дель Рей, яка в культурі відома за подібним до Плат образом депресивної розбитої жінки, що пише про своє горе для аудиторії схожих за долею дівчат, в своїх роботах звісно ж теж має референси до Плат. Пісня “hope is a dangerous thing for a woman like me to have - but i have it”, що надихалась Плат має в собі рядки **“I've been tearing around in my fucking nightgown; 24/7 Sylvia Plath. Writing in blood on my walls; 'Cause the ink in my pen don't work in my notepad”**.

Образ мисткині також фігурує в пісні Райана Адамса “Sylvia Plath”, в якому він мріє про стосунки з дівчиною схожою на Плат.

З іншого боку варто зауважити, що з роками образ Плат в культурі став перетворюватись на карикатуру. Плат, яка виступала проти того щоб жінка була лише продовженням її чоловіка а не повноцінною особистістю, тепер згадується переважно в асоціації з її чоловіком. Зображення поетеси яке збереглося зараз затьмарює всю комплексність її робіт, перетворюючи її на лише трагічний образ, що складається виключно з страждань, психічних розладів та болючого шлюбу. Ці спекти дійсно є яскраво приступними в її мистецтві, але вони також є лише частиною її глибокої літературної спадщини.

2.1.2 Реакція сучасників та критиків

Плат почала писати “Під скляним ковпаком” ще у 1961, до розлучення з чоловіком Тедом Х’юзом. Вперше роман було випущено у 1963 в Англії під псевдонімом Вікторія Лукас. Вплив книги на культуру так і не побачила, так як загинула вже через місяць після публікації.

Невелика кількість оглядів, що вийшли до смерті Плат були змішаними. До того ж, американський видавець Сильвії відмовився друкувати книгу, так як вона була “розчаровуюча, юнацька та занадто нервова”. Кажуть, що ці факти могли сприяти самогубству авторки.

Серед перших рецензій на книгу, можна виділити, що Лоуренс Лернер з *The Listener* похвалив твір за інтелігентну “критику американського суспільства”. Колишній чоловік Плат ж сказав що книга “драматизує ключову подію дорослого життя Плат: її спроба самогубства та випадкове виживання”. Від *The New York Times* роман отримав дещо неоднозначну оцінку, визнаючи щирість та емоційність, але також висловлюючи турбування щодо надто високої драматизації в творі. На їхню думку хоч зображення психічних розладів і було переконливим, місцями воно здавалось мелодраматичним.

Після смерті Плат, публіка почала активніше дивитись на книгу під призвою автобіографії. Критик Елізабет Хардвік зауважила, що читачам варто розділяти Плат як письменницю та Плат як “подію”[4]. Важко також заперечувати, що така “вчасна” смерть Плат додала публічності книзі та зробила її фурором.

Штати побачили роман аж в 1971 вже під справжнім іменем авторки. Книга відразу стала хітом, що теж можливо було спричинено смертю Плат. Американські критики не могли дивитися на твір не під автобіографічним кутом, що вплинула на їхнє сприйняття книги.

Найсуворіші критики книги, наприклад Гарольдо Блумо, описують роман як «застарілий твір, портрет юної жінки в ролі поетеси в давно зниклих Штатах 1950-х років» [4]. До 1970-х років Плат була відомою як і своїм писемом, так і легіоном шанувальниць. Як описує Хелен Дудар у своїй статті “Від книги до культу”, Плат і її роман стали “культовими постатями і культовою темою для кількох поколінь, як молодих дівчат так і жінок за 30” [6]. Для багатьох дівчат підліткового віку, читання “Під скляним ковпаком” стало обрядом, заохочуваним їхніми однолітками чи вчительками та/або матерями, на яких у юності також вплинула книга. Як зазначає Елейн Шоултер, «Під скляним ковпаком — це багато в чому роман про п’ятдесяті».

Але незважаючи на те, що роман ґрунтується на певному історичному періоді, його теми залишаються поза часом та є універсальними. Розповідь пронизана дотепністю, чорним гумором і правдою, й пропонує приголомшливо реалістичне уявлення про конфлікти письменниці та подальший зрив і відновлення.

Ентузіазм раннього сприйняття роману Плат був зумовлений не лише нещасливими подіями з життя Плат, але й культурними явищами, актуальними для американських читачів протягом 1970-х і 1980-х років, які також є темами роману, наприклад, вплив холодної війни на Американське суспільство, обмежена роль жінок у 1950-х роках (та їхній вплив на жіночий рух), а також поширеність проблем психічного здоров’я серед жінок у США.

2.2. Головні теми та мотиви творчості С. Плат

Мотиви в творчості Плат чітко сформовані її життєвими досвідами та проблемами. Теми її творів і елементи біографії письменниці йдуть нога в ногу та є нероздільними. Вона є чіткою представницею сповідальної літератури, яка характеризується особистістю та відвертістю, та активним використанням елементів особистого життя, деколи гіперболізованих. Також рисою сповідальної літератури та сповідальної поезії є підняття табуйованих тем: психічні розлади, сексуальність, самогубства, усе це часто є присутнім в сповідальних творах.

Для прикладу, дитинство в стражданнях від батька тирана теж вплинуло на Сильвію та її творчість. Їхні складні стосунки заклали основу для одного з найвидатніших віршів письменниці – “Daddy”. **“Daddy, you can lie back now. There’s a stake in your fat black heart, And the villagers never liked you. They are dancing and stamping on you.”** [12]

Нелегка доля та депресія від якої страждала Плат чітко відобразились на її роботах у форми постійних мотивів смерті. Чи не найвідомішим рядком написаним письменницею є **“Dying, Is an art, like everything else. I do it exceptionally well. I do it so it feels like hell. I do it so it feels real.”**[10] з її всесвітньо відомого вірша “Lady Lazarus”. Постійні роздуми про смерть присутні і в “Під скляним ковпаком” який зображує один з найскладніших періодів життя авторки. Описуючи спроби самогубства та події що призвели до них, доволі складно уникнути роздумів на тему смерті. Деякі доволі поетичні **“Death must be so beautiful. To lie in the soft brown earth, with the grasses waving above one’s head, and listen to silence. To have no yesterday, and no tomorrow. To forget time, to forgive life, to be at peace.”**[11]; а деякі більш буквальні: **“The trouble about jumping was that if you didn’t pick the right number of storeys, you might still be alive when you hit bottom.”**[11]

Теми пошуку себе та ідентичності також часто згадуються у творчості Плат і особливо у “Під скляним ковпаком” в якому Естер страждає від своєї невизначеності та невпевненості в майбутньому: **“When they asked me what I wanted to be I said I didn’t know. “Oh, sure you know,” the photographer said. “She wants,” said Jay Cee wittily, “to be everything.”**[11]. У творі ця тема також супроводжується відомими в культурі роздумами героїні в яких вона порівнює життя з деревом інжиру. Кожен плід відображає майбутнє її мрії: **“One fig was a husband and a happy home and children, and another fig was a famous poet and another fig was a brilliant professor, and another fig was Ee Gee, the amazing editor, and another fig was Europe and Africa and South America, and another fig was Constantin and Socrates and Attila and a pack of other lovers with queer names and offbeat professions, and another fig was an Olympic lady crew champion, and beyond and above these figs were many more figs I couldn’t quite make out.”**[11] Естер зацікавлена у всіх майбутніх кар’єрах та життях але не може обрати лише один плід. Спантичена та заплутана вона здатна лише в ступорі спостерігати за деревом поки плоди гниють а можливості та шанси в житті зникають коли Естер ще не встигла за них схопитись.

Дотичною до теми самоідентифікації є тема соціальних норм та очікувань, яка тісно переплітається з фемінізмом. Сильвія Плат активно виражає своє незадоволення встановленими суспільством гендерними ролями. Ця тема є однією з основних в “Під скляним ковпаком” і через Естер та її досвіди, Плат говорить про сексизм та подвійні стандарти, що панували тогочасним суспільством та їхній вплив на ментальне здоров'я жінок. В творі Естер хоч і прагне уваги від чоловіків, уникає типових уявлень про шлюб та сімейне життя й засуджує їх **“That’s one of the reasons I never wanted to get married. The last thing I wanted was infinite security and to be the place an arrow shoots off from. I wanted change and excitement and to shoot off in all directions myself, like the colored arrows from a Fourth of July rocket.”**[11] Героїня відчуває себе скованою в суспільстві, що очікує від жінок покори та скованості перед чоловіком, вона прагнула рівності зі

своїм партнером та хотіла мати можливість самореалізуватись й фокусуватись на власному мистецтві а не родині. **“So I began to think maybe it was true that when you were married and had children it was like being brainwashed, and afterward you went about as numb as a slave in a totalitarian state.”**[11]

Роботи Плат є прикладом використання літератури для висвітлення життєвих досвідів та страждань. Крізь своє письмо вона проводить читача через глибини своєї душі й зображає сакральні питання життя. Десятиліттями жінки мають змогу знайти відображення своєї нелегкої долі у роботах Плат.

2.2.2 Аналіз «жіночого голосу» в романі С. Плат “Під скляним ковпаком”

Автобіографічний роман “Під скляним ковпаком” є відомим прикладом жіночого голосу в літературі. Розповідь головної героїні Естер Грінвуд слугує лінзою, через яку читач бачать складнощі з ідентичністю, суспільними очікуваннями та психічними хворобами які Плат зустріла на своєму життєвому шляху. Історія дозволяє поглянути та зрозуміти всі складності жіночого існування, особливо в 1950х. Через досвід Естер та Сильвії ми можемо побачити загальний жіночий досвід існування з психічними розладами та перебування в опресивному сксистському суспільстві.

Однією з центральних тем роману є прагнення Естер до самовираження та незалежності в патріархальному суспільстві. Голос Естер служить засобом бунту та опору задушливим силам конформізму. Вона розмірковує про тиск який відчуває коли змушена відповідати суспільним нормам, що очікують від неї спокійного сімейного життя й покірності чоловіку, а не омріяну кар’єру пов’язану з письмом.

Досвід Плат можна зазначити як типовий для багатьох жінок дивлячись на нього з боку опресії патріархату. Проте, як зазначила Н. Забровська, Плат «стала однією з перших американських поетес, які у творчості наважилися використовувати життєвий досвід, отриманий у психіатричній клініці» [2]. Досвід

боротьби Сильвії з психічними розладами теж тісно переплетений з темою жіночності, так як більшість емоційних проблем Естер є спровокованими чи поглибленими суспільними очікуваннями які ставлять жінці.

ВИСНОВКИ

“Під скляним ковпаком” Сильвії Плат—це не лише глибока особиста історія але і ключова робота для канонів американської літератури ХХ ст., що висвітлює еволюцію жіночого голосу. Роман зображає складнощі та обмеження з якими стикається жінка в середині ХХст, пропонуючи різний погляд на несприятливі наслідки суспільного тиску на психічне здоров'я жінки. Крізь персонажа Естер Грінвуд, Плат висловлює думки, що перегукуються з проблемами пошуку ідентичності та автономії які почали ставати помітними в тогочасній літературі. Аналізуючи “Під скляним ковпаком” в контексті епохи, і ставлячи роман поряд з більшим сплеском жіночої літератури, ми отримуємо глибше розуміння трансформаційної сили жіночих наративів які випробовують та змінюють встановлені суспільні норми.

Роман не тільки допомагає зрозуміти історію гендерних ролей, але й продовжує впливати та надихати дискусії про жіночу автономність та психічне здоров'я літературі.

“Під скляним ковпаком” є доказом незламності та комплексності жіночого голосу в американській літературі. Навіть через десятиліття, твір досі відгукується юним читачам, які знаходять відображення себе в боротьбі Естер.

PE3IOME

This paper explores the nature of female voice in literature, specifically focusing on American literature in the 20th century. Analysis is done through the lens of an autobiographical novel by Sylvia Plath “The Bell Jar”(1963). Paper is divided in two parts, part one focusing on the theoretical aspects of female literature in the specified time period, and the second one focusing on “The Bell Jar” specifically.

Through the research in part one, we can figure out the historical context of the female voice in literature and the way it shaped it. We dig into the history of feminism to understand the ways it influenced the perception of women in society and consequently the way they’re reflected in the literature of that time period. Understanding that lets us have a more clear look on the female literature in 20th century America specifically and to understand themes and plots that prevailed in the stories written by female authors at the time.

After looking at the broader picture of American female literature in the 20th century, we focus on the life of a specific author: Sylvia Plath. While working with the confessional poet, who’s works directly relate to her life and actual experiences, it's important to study her biography and life events that led Plath to writing her works the way she did.

Fully analyzing the environment and the context in which “The Bell Jar” was written lets us safely move to the studying of a novel itself in part two of the paper.

With the cult classic like this you cannot avoid talking about its reception and the way it influenced the society and culture around it. Books shaped the society around

it, influencing people's perception of women in literature and in society in general. It became a manifest for teen girls for decades now.

But while discussing its influence on society we also talk about its perception by the literary world and the criticism it faced upon release, and the way that criticism was shaped by Plath's sudden death.

The exploration continues with us focusing on the themes that prevail in Plath's texts, and the way they're directly connected to the events of her life. The same events that shaped "The Bell Jar" and allowed it to become the influential work for family empowerment that it is today.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Дем'яненко В. *Емансипація*. Політична енциклопедія. Київ: Парламентське видавництво, 2011. С. 241.
2. Зборовська Н. *Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури*. Київ: Академвидав, 2006. 504 с.
3. Улюра Г. *Теоретико-методологічні засади тендерних студій з літературознавства*. Гендерні студії в літературознавстві: навч. посібник. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2008. С. 6–20.
4. Bloom, Harold. "Introduction." *Sylvia Plath's "The Bell Jar."* Ed. Harold Bloom. 2009.
5. Burkett, Elinor. "women's rights movement." *Encyclopedia Britannica*, 7 Mar. 2024, <https://www.britannica.com/event/womens-movement>. Accessed 16 April 2024.
6. Dudar, Helen. "From Book to Cult." *New York Post*, 2 Sept. 1971.
7. Nestor, D. "Virtue Rarely Rewarded: Ideological Subversion and Narrative Form in Haywood's Later Fiction." *Studies in English Literature, 1500–1900*, 1994, vol. 34, no. 3, pp. 579–598.
8. Phillips, Robert. *The Confessional Poets*. Carbondale: Southern Illinois UP, 1973.
9. Plain, G., & Sellers, S., eds. *A History of Feminist Literary Criticism*. Cambridge University Press, 2007.1

10. Plath, Sylvia. "Lady Lazarus." *Ariel*, Harper & Row, 1966, pp. 6-9.
11. Plath, Sylvia. *The Bell Jar*. New York Toronto: Alfred A. Knopf, 1998.
12. Plath, Sylvia. "Daddy" from *Collected Poems*. Copyright © 1960, 1965, 1971, 1981 by the Estate of Sylvia Plath. Editorial matter copyright © 1981 by Ted Hughes. Used by permission of HarperCollins Publishers.
13. Reuben, Paul P. "Chapter 10: Sylvia Plath." *PAL: Perspectives in American Literature- A Research and Reference Guide*.
14. Smith, Ellen (2011). "Sylvia Plath's *The Bell Jar*: Critical Reception". In Janet McCann (ed.). *Critical Insights: The Bell Jar*. Pasadena, CA: Salem Press. pp. 92–109.